

מ"ת 47078/09/23 - מדינת ישראל ע"י נגד עלי עוודאללה ע"י

בית המשפט המחוזי בירושלים

מ"ת 47078-09-23 מדינת ישראל נ' עוודאללה(עציר)

לפני	כבוד השופט ירון מינטקביץ
המבקשת	מדינת ישראל ע"י עו"ד מרים בן-גל
נגד	
המשיב	עלי עוודאללה ע"י עו"ד יעקב קמר

החלטה

לפניי בקשה להורות על שחרור המשיב לאלתר ממעצר בשל כך שמשפטו לא החל, ולחלופין לעיין מחדש בהחלטה על מעצרו עד תום ההליכים, בשל חלוף הזמן.

רקע ועמדות הצדדים

נגד המשיב הוגש כתב אישום, בו יוחסו לו עבירות ניסיון רצח ואיומים. בהחלטה מיום 29.10.23 סקרתי את עובדות כתב האישום, הראיות המבססות את האמור בו ועילות המעצר שונות, והוריתי כי המשיב יעצר עד תום ההליכים המשפטיים. ערר אשר הוגש על ההחלטה נדחה (בש"פ 8033/23, החלטת כב' הש' י' וילנר מיום 23.11.23).

הבקשה שלפניי היא, להורות על שחרורו של המשיב ממעצר לאלתר, בשל כך שלא בוצעה הקראה כדין ומשפטו לא החל, למרות שחלפו מעל 30 יום מאז הגשת כתב האישום. ב"כ המשיב לא התעלם מכך שביום 28.9.23 התקיים דיון בפני המותב שבאותו שלב דן בתיק העיקרי, ובדיון זה נקרא לו כתב האישום, אך טען כי הקראה זו בטלה, שכן המשיב לא היה מיוצג באותו דיון. עוד הפנה ב"כ המשיב לכך, שלאחר שהוקרא למשיב כתב האישום, הוא השיב כי הבין אותו "פחות או יותר" וביקש עותק ממנו, על מנת לעבור עליו שנית. בצד זאת, העלה ב"כ המשיב טענות נוספות, ובכלל זה כי היה על בית המשפט למנות סניגור לצורך ההקראה.

לחלופין ביקש ב"כ המשיב לעיין מחדש בהחלטה לעצרו עד תום ההליכים, מכיוון שחלפו כארבעה חודשים מאז הוגש האישום ועד כה טרם ניתנה תשובה לאישום. בהקשר זה הפנה ב"כ המשיב לכך ששני הרכבים אליהם נותב התיק קבעו כי קיימת מניעות שישמע לפניהם, מטעמים אליהם ביקש שלא להדרש, ועתה התיק קבוע לפני מותב שלישי, שקבע לשמיעת תשובה לאישום ביום 21.1.24. לטענת ב"כ המשיב, במצב דברים זה, ולאור מספר העדים שבתיק, אין סיכוי כי שמיעתו תסתיים תוך תשעה חודשים.

המבקשת ביקשה לדחות את הבקשה, על שני ראשיות:

ראשית טענה המבקשת, כי דין הטענות ביחס לאופן ביצוע ההקראה להידחות על הסף, שכן ב"כ המשיב הסכים כי תתקיים "הקראה פורמלית" בהעדרו, ועל כן הוא מנוע מלטעון בעניין זה - ובדיון לפני הציגה ב"כ המבקשת התכתבות

בין הפרקליטה אשר הופיעה לפני המותב בתיק העיקרי ובין ב"כ המשיב, ממנה עולה כי ב"כ המשיב שלח לפרקליטה נוסח הודעה, אותה ביקש שתמסור בשמו למותב הדן בתיק, ובה הסכים לקיום ההקראה שלא בנוכחותו. עוד עולה מההתכתבות, כי לאחר הדיון בפני המותב שלחה הפרקליטה לב"כ המשיב צילום של פרוטוקול הדיון, והוא לא העלה כל הסתייגות מאופן ביצוע ההקראה.

לגופו של עניין השיבה המבקשת, כי אין בדין חובה לקיים הקראה בעוד המשיב מיוצג, וכי לא עולה מפרוטוקול דיון ההקראה שהמשיב לא הבין את עובדות כתב האישום. עוד הפנתה המבקשת לכך שלאחר דיון ההקראה התקיים דיון בהליך המעצר, בו לא העלה ב"כ המשיב כל טענה ביחס לחלוף 30 ימים ממועד הגשת כתב האישום, ולא ביקש להורות על שחרור המשיב מטעם זה.

לעניין הבקשה לעיון חוזר השיבה המבקשת, כי מאז מעצרו של המשיב חלפו פחות מארבעה חודשים ופרק זמן זה אינו מצדיק בחינה חוזרת של שאלת המעצר.

ב"כ המשיב הגיב לטענות המבקשת וטען, כי אמנם עולה מהודעת הטקסט שהוצגה, שהוא נתן את הסכמתו לביצוע ההקראה שלא בנוכחותו, אך אין לכך כל משקל והיה על המותב שדן בתיק להתעלם מכך. לטענת הסניגור, כל עוד לא הוסדר הייצוג בתיק העיקרי, הוא לא היה מוסמך לומר דבר בשם המשיב, ועל כן אין כל תוקף להסכמתו והיא בטלה. עוד טען, כי לא היה מקום לקיים את ההקראה בעוד המשיב אינו מיוצג, והיה צריך למנות לו סניגור מטעם הסניגוריה הציבורית לצורך דיון ההקראה. בהקשר זה הטעים ב"כ המשיב, כי גם אם שגה בכך שהסכים לקיים את ההקראה בהעדרו, אין לפקוד זאת על המשיב. עוד טען בהקשר זה, כי גם לאחר שהוסדר ייצוג המשיב על ידו, לא חלה עליו כל חובה לפנות לבית המשפט ולבקש לבצע הקראה מחודשת, אם נפל פגם בהקראה שבוצעה.

על כך הוסיף ב"כ המשיב, כי אין לראות בהקראה פורמלית תחילת משפט לעניין סע' 60 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), תשנ"ו-1996 (להלן: **חוק המעצרים**). בעניין זה הרחיב הסניגור וטען בדיון לפניי, כי עמדת המבקשת, כאילו הקראת כתב האישום מהווה תחילת משפט, פוגעת בנאשמים ומנוגדת ללשון החוק ולרוחו, וכי תחילת משפט היא לכל הפחות קבלת תשובה מלאה לאישום ומסירת עמדה כללית לגבי אופן התנהלות התיק והעדים שאמורים להשמע.

לעניין השיהוי בהגשת הבקשה הגיב ב"כ המשיב, כי לא העלה את הטענות הנוגעות לאי ביצוע הקראה במהלך הדיון בבקשה למעצר עד תום ההליכים, שכן מדובר בעניינים שונים בתכלית שלא ניתן לערב ביניהם. עוד הוסיף בעניין זה, כי סבר שמן הראוי להמתין עם העלאת הטענה לגבי כך שהמשפט לא החל עד שיכונס הרכב חדש אשר ישמע את התיק.

לעניין הבקשה לעיון חוזר טען ב"כ המשיב, כי העיכובים בהעברת התיק בין מותבים שונים אינם נוגעים אליו, וכי שני מותבים אשר פסלו את עצמם, עשו כן מטעמיהם. בצד זאת הפנה ב"כ המשיב לכך שדיון אשר נקבע לפני המותב הראשון לשמיעת תשובה לאישום ביום 2.11.23 בוטל על ידי בית המשפט ללא נימוקים, וטען כי התנהלות המותב אשר דן בתיק מבטאת שוויון נפש ביחס לכך שהוא מצוי במעצר, וזלזול בדרישות החוק ביחס לחובה להחיש את הדיון בענייניו של נאשם עצור.

שני הצדדים הסכימו, כי ההחלטה בבקשה תנתן ללא קיום דיון.

דיון והכרעה

לאחר שנתתי דעתי לטענות הצדדים, ראיתי כי דין שתי הבקשות להידחות:

הבקשה לשחרור ממעצר באין הקראה

לא מצאתי ממש בטענה כי משפטו של המשיב טרם החל:

מפרוטוקול הישיבה בתיק העיקרי מיום 28.9.23 עולה, כי ב"כ המבקשת הודיעה לבית משפט בפתח הדיון, כי ב"כ המשיב ביקש ממנה להודיע לפרוטוקול שהמשיב ובני משפחתו ביקשו ממנו שהוא ייצג אותו, אך הדבר עוד לא הוסדר, וכי "הסניגור מסכים שתקיים הקראה פורמלית בלעדיו ובתוך 7 ימים הוא יודיע אם הוא מייצג אותו" - והדברים תואמים במדויק את תוכן ההודעה שביקש ב"כ המשיב מהפרקליטה שהופיעה בדיון למסור בשמו למותב. בהמשך לכך, כתב האישום נקרא למשיב, אשר נכח פיזית בבית המשפט, באמצעות מתורגמנית, ולדברי המשיב הוא הבין "פחות או יותר" את עובדות כתב האישום וקיבל עותק שלו. בהמשך לכך, קבע בית המשפט דיון תשובה לאישום ביום 2.11.23 והורה לב"כ המשיב להודיע עד יום 10.10.23 האם ייצג את המשיב.

ביום 17.10.23 הודיע ב"כ המשיב לבית המשפט, כי הוא ייצג את המשיב, והתנצל על העיכוב במסירת ההודעה, שנבע ממצב החירום ששרר, בעטיו לא היה במשרד. ב"כ המשיב הבהיר בהודעתו זו, כי משפחת המשיב פנתה אליו לקראת הדיון בבקשה למעצר עד תום ההליכים, וכבר אז דובר גם על ייצוג בתיק העיקרי, אך העניין הוסדר לאחר הישיבה שהתקיימה לפני המותב.

נתתי דעתי לטענה, כי הנאשם לא היה מיוצג בדיון ההקראה וכי היה צריך למנות לו סניגור לצורך ההקראה, אך מצאתי בה קושי: כאמור למעלה, ב"כ המשיב נתן את הסכמתו כי תתקיים הקראה פורמלית בהעדרו - והוא אינו יכול לחזור בו מהסכמתו בחלוף למעלה משלושה חודשים ולבקש להחזיר את הגלגל לאחור.

התקשיתי לקבל את עמדת ב"כ המשיב, כי אין כל תוקף ומשמעות להסכמתו לקיים הקראה פורמלית שלא בנוכחותו, בטרם הסדיר את ייצוגו של המשיב בתיק העיקרי, וכי דברים שמסר למותב הדין בתיק בטלים ומבוטלים והיה על ההרכב להתעלם מהם. באותו שלב ב"כ המשיב ייצג אותו בהליך המעצר, וברי כי סניגור מוסמך למסור בשמו של נאשם דברים לבית המשפט - במיוחד בעניינים של סדרי דין, ובכלל זה אופן ביצוע הקראה, גם לפני ששאלת הייצוג בתיק העיקרי הוסדרה באופן סופי ומחייב.

מאותם הטעמים, לא היתה כל הצדקה למנות סניגור ציבורי לצורך ההקראה, כפי שטען ב"כ המשיב, ואין בסיס לטענה כי חובת הייצוג חלה כבר בשלב דיוני מוקדם זה וכי הקראה שבוצעה שלא בנוכחות סניגור לאו הקראה היא. דבר שבשגרה הוא, שנאשם עצור אינו מסדיר את ייצוגו עד למועד ההקראה, ובמצב דברים זה בית המשפט קורא לנאשם את כתב האישום (כפי שאף קובעת ברירת המחדל שבסעי' 143 לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב), התשמ"ב-1982. למעלה מהדרוש אוסיף, כי אין כל הצדקה למנות סניגור ציבורי לנאשם שחפץ ביצוג פרטי ויכול לעמוד בו, רק על מנת שהסניגור הציבורי יקרא לנאשם את כתב האישום - ובמיוחד דברים אמורים כאשר באותה העת אותו נאשם מיוצג באותו הזמן באופן פרטי בהליך המעצר.

משכך, בנסיבותיו הקונקרטיות של מקרה זה, משכתב האישום הוקרא לנאשם, התמלאו הדרישות המהותיות לתחילת המשפט.

למעלה מהצורך אוסיף, כי הדין הוא שגם מקום בו נפל פגם כלשהו בהקראת האישום, אין תוצאת הדבר שחרור מידי

ממעצר, וכל מקרה נדון על פי נסיבותיו. ר' למשל בש"פ 4105/17, פלונית, פסקה 12 להחלטת כב' הש' (כתוארו אז) פוגלמן, שם נפסק:

תכליתו של סעיף 60 לחוק המעצרים היא להבטיח שאדם לא יהיה נתון במעצר בלא שמשפטו החל בהבאת תוכנו של כתב האישום לידיעתו ולהבנתו. בהקשר זה נפסק לא אחת כי לא כל פגם בהקראת כתב האישום יביא בהכרח לשחרורו של נאשם ממעצר לא חוקי, אלא נדרש לבחון, בין השאר, אם הוגשמה התכלית העומדת בבסיס הוראות סעיף 60 לחוק המעצרים וסעיף 143 לחוק סדר הדין הפלילי, וכי לא נגרם לנאשם עיוות דין (בש"פ 9997/07 גיאורגדזה נ' מדינת ישראל, פסקה 3 (10.12.2007); עניין אמארה, פסקה 5; בש"פ 1943/03 שילון נ' מדינת ישראל, פ"ד נז(2) 869, 873 (2003)). הגשמת תכלית הוראות החוק האמורות היא אחד השיקולים המרכזיים המשפיעים על התשובה לשאלה אם ניתן לרפא את הפגם בדיעבד בעניינו של הנאשם הקונקרטי. אם נפל פגם שאינו יורד למהות העניין ואינו פוגם בזכויות המהותיות של הנאשם הרי שאין בכך כדי להוביל לשחרור הנאשם ממעצר, ועל כל מקרה להיבחן לפי נסיבותיו הפרטניות (בש"פ 7829/10 טרמצי נ' מדינת ישראל, פסקאות 13, 19 (27.10.2010) (להלן: עניין טרמצי)).

אדגיש, כי המותב אשר התיק נשמע לפניו ראה בדיון ההקראה שהתקיים לפניו תחילת משפט, וקבע דיון המשך לתשובה לאישום. והנה, למרות שב"כ המשיב קיבל את פרוטוקול דיון ההקראה בו ביום, הוא לא פנה לבית המשפט ולא העלה כל טענה או הסתייגות מאופן ביצוע ההקראה, לא מיד וגם לא לאחר שהוסדר ייצוגו של המשיב (ובכלל זה בהודעה שהגיש ביום 17.10.23). יתרה מכך, בבקשה הכתובה ובדיון לפניי, לא הצביע ב"כ המשיב על כל פגיעה בזכויות המשיב מכך שכתב האישום הוקרא לו בהעדרו ואין לפניי כל טענה, כי המשיב אינו יודע במה הוא מואשם. ר' בהקשר זה בש"פ 2546/18, אבו כף (ההדגשה שלי, י.מ.), שם נפסק:

לכך יש להוסיף את יתר הנסיבות שפורטו בהחלטתו של בית המשפט המחוזי, ובכלל זה את העובדה כי המבקשים לא העלו מיוזמתם כל טענה בנושא אי קיום ההקראה, דבר התומך במסקנה כי המבקשים הבינו את תוכנו של כתב האישום ואת טיב ההליכים המתנהלים נגדם. יובהר, עם זאת, כי אין להקל ראש בקיום ההקראה הפורמלית של כתבי האישום באיחור של כ-10 ימים, שעה שעסקינן בחירותו של הנאשם. יחד עם זאת, וכפי שהובהר על ידי בית המשפט המחוזי, אין מדובר במקרה דנן בפגם היורד לשורשו של עניין ולא נראה כי נגרם למבקשים עיוות דין, בשל פגיעה אפשרית ביכולתם האפקטיבית להתגונן בפני האישומים העומדים נגדם (בש"פ 7847/10 מדינת ישראל נ' אדיב [פורסם בנבו] (28.10.2010)).

נתתי דעתי לטענת ב"כ המשיב, כי לעניין סע' 60 לחוק המעצרים אין די בהקראת כתב אישום לשם תחילת משפט, וכי לפי לשון החוק ורוחו, תחילת משפט היא לכל הפחות קבלת תשובה לאישום וקביעת תכנית משפט - אך לא מצאתי בה ממש. סע' 143 לחוק סדר הדין הפלילי קובע, כי משפט מתחיל בהקראת כתב האישום, וזוהי הפרשנות הנוהגת למשמעות תחילת המשפט לעניין סע' 60 לחוק המעצרים (ר' למשל בש"פ 4108/17 המצוטט מעלה). הפרשנות אותה מציע ב"כ המשיב, כי תחילת משפט לעניין סע' 60 לחוק המעצרים תהיה מתן תשובה לאישום וקביעת תכנית משפט אינה עולה מלשון החוק ולא מרוחו, וב"כ המשיב לא הפנה ולו להחלטה אחת, התומכת בפרשנות זו.

בצד הדברים אוסיף, כי מצאתי קושי בהעלאת הבקשה כיום, למעלה משלושה וחצי חודשים לאחר דיון ההקראה האמור, שהתקיים ביום 28.9.23. במיוחד דברים אמורים בכך שהדיון לגופה של בקשת המעצר נשמע לפני ביום 24.10.23, היינו לאחר שחלפו 30 יום ממועד הגשת כתב האישום, ודיון שימוע ההחלטה התקיים ביום 29.10.23. ככל שאכן סבר ב"כ המשיב כי נפל פגם בהקראת כתב האישום ומשפטו של המשיב טרם החל, ניתן היה לצפות כי יעלה את

הבקשה בדיון שהתקיים לפניי בבקשת המעצר, או לכל הפחות במועד סמוך. אציין בהקשר זה, כי בדיון האמור נשמע טיעון יסודי ומפורט ביחס לראיות לכאורה ולהוראות החיקוק המיוחדות למשיב, וב"כ המשיב העלה טענותיו בהרחבה - וכאמור, לעניין אופן ביצוע ההקראה כלל לא התייחס.

הסברו של ב"כ המשיב, כי סבר שהדיון בבקשת המעצר אינו השלב המתאים להעלות את טענותיו בעניין אי תחילת המשפט, שכן מדובר בעניינים שונים, אינו מסיר את הקושי. וכך גם הטענה, כי סבר שיש להעלות טענה בדבר אי תחילת משפט רק לאחר כינוס הרכב חדש וקביעת מועד לשמיעת תשובה לאישום.

על כך אוסיף, כי מההחלטה שניתנה בבית המשפט העליון בערר אותו הגיש המשיב נראה, כי גם בדיון שם לא עלתה כל טענה בעניין אי קיום הקראה כדיון.

לפיכך דוחה את הבקשה לשחרר את המשיב ממעצר בשל כך שמשפטו לא החל.

הבקשה לעיון חוזר

נתתי דעתי לבקשה החלופית, לעיין מחדש בהחלטת המעצר, שכן שמיעת התיק טרם החלה וכי הוא צפוי להתארך מעבר לתשעה חודשים - אך לא ראיתי לקבל גם אותה:

נקודת האיזון אותה קבע המחוקק לבחינת שאלת התארכות הליכים בעניינו של נאשם עצור היא בחלוף תשעה חודשים ממועד הגשת כתב האישום, ולאחר מכן המשך המעצר מסור להחלטתו של בית המשפט העליון, ככל שמוגשת לו בקשה לפי סעי' 62 לחוק המעצרים, בין היתר לאור הקושי הכרוך בכך ששופט המעצרים יבקר את קצב שמיעת התיק על ידי מותב אחר, באותו בית משפט. ר' למשל בש"פ 4383/15 דלו נ' מדינת ישראל, פסקה 16:

ובאשר לעילה של חלוף הזמן כעילה לעיון חוזר, זו אמנם מנויה בסעיף 52 לחוק המעצרים אלא שברגיל שאלת חלוף הזמן צריכה להבחן בעיקר במסגרת הליכי הארכת המעצר לפי סעיף 62 לחוק ולא במסגרת הליך לעיון חוזר לפי סעיף 52 לחוק.

וגם אם יכול ותתקיימנה נסיבות חריגות, המצדיקות את הקדמת נקודת הביקורת וקיומה על ידי הערכאה הדיונית, אין לכך מקום בנסיבותיו של מקרה זה:

אכן, שני מותבים קבעו כי חלה מניעות שישמעו את התיק (ר' החלטות מימים 6.12.23 ו-4.1.24, והדבר גרר עיכוב מסויים, אך התיק הוקצה למותב שלישי. ואין זה מיותר לציין, כי מהחלטת המותב הראשון בעניין המניעות עולה, כי ברקע ההחלטה עמדה גם פנייה של ב"כ המשיב לנשיאו של בית משפט זה, בבקשה כי יעביר התיק למותב אחר. מכל מקום, ביום 9.1.24 קבע המותב החדש מועד לשמיעת תשובה לאישום ודיון לפי סעי' 144 לחוק סדר הדין הפלילי, ביום 21.1.14 (ומיד לאחר שניתנה החלטה זו הוגשה הבקשה שלפניי).

אוסיף בהקשר זה, כי על פי הכללים שחלו בעת מצב החירום^[1], עד סמוך ליום 1.12.23 כלל לא היתה אפשרות לקיים דיון לשמיעת תשובה לאישום או הוכחות, ועל כן ממילא לא היתה אפשרות לקדם את התיק (ומטעם זה, הישיבה שנקבעה ליום 2.11.23 לקבלת תשובה לאישום לא התקיימה, והיא בטלה מאליה, על פי הנחיות מנהל בתי המשפט, ולא בעקבות החלטה יזומה של המותב, כי שטען ב"כ המשיב). מצב החרום הוא עניין רוחבי, אשר חל על כלל התיקים הנשמעים במדינה, ואינו מיוחד לתיק זה.

משכך, הנתונים שעמדו לפני בעת מתן ההחלטה על מעצרו של המשיב לא השתנו באופן מהותי, והתחזית כי משפטו של המשיב לא יסתיים תוך תשעה חודשים נראית פסימית, ובכל מקרה היא מוקדמת.

יתרה מכך, בשים לב לכך שלמשיב מיוחסת עבירת ניסיון רצח, ולאור עצמתן של עילות המעצר, גם אם משפטו לא יסתיים תוך תשעה חודשים, אין זה מובן מאליו כי הדבר יביא לשחרורו ממעצר, אך לא לי לדון בשאלה זו. אפנה בהקשר זה לקביעתו של בית המשפט העליון בבש"פ 8033/23 הנ"ל, בעניינו של המשיב, כי:

אשר לטענות העורר הנסובות על עילות המעצר, אציין כי העבירות המיוחסות לעורר מקימות חזקת מסוכנות סטטוטורית בעניינו (ראו: סעיף 21(א)(1)(ג)(4) לחוק המעצרים), לצד מסוכנות אינהרנטית הנלמדת מהמעשים המיוחסים לעורר, הכוללים מעשי אלימות חמורה כלפי המתלונן, בכוונה להמיתו, תוך שימוש בנשק קר. לצד זאת, יש לשקול אף את עברו הפלילי של העורר, את הימלטותו מזירת התקיפה, והסתרתו מהמשטרה למשך כחודש ימים. בכל אלו, יש כדי להניח יסוד מוצק לקביעת בית המשפט המחוזי בנוגע למסוכנותו של העורר, המצדיקה את מעצרו מאחורי סורג ובריח.

משכך, דוחה הבקשה לעיון חוזר.

סיכום

המשיב ישאר במעצר עד תום ההליכים.

ניתנה היום, ח' שבט תשפ"ד, 18 ינואר 2024, בהעדר הצדדים
(בהסכמתם).

[1] ר' הודעת מנהל בתי המשפט בדבר סוגי עניינים שיידונו בבתי המשפט לפי תקנות בתי המשפט ולשכות ההוצאה לפועל (סדרי דין במצב חירות מיוחד), התשנ"א-1991, מיום 18.10.23.